

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 grudnia 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art.84 ust.6 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art.36 i art.47 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r., poz. 300) odmówił E. C. prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 1 marca 2019 r. do dnia 13 marca 2019 r. oraz do zasiłku chorobowego od dnia 14 marca 2019 r. do dnia 25 lipca 2019 r. z podstawy wymiaru zasiłku wynoszącej 6.712,44 , przyzna E. C. prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 14 marca 2019 r. do dnia 25 lipca 2019 r. z podstawy wymiaru zasiłku wynoszącej 5.863,43 zł oraz zobowiązał płatnika składek Szkołę Podstawową w S. do zwrotu nienależnie wypłaconego E. C. zasiłku chorobowego za okres od 1 marca 2019r. do 25 lipca 2019r. w kwocie 5.360,76 zł wraz z odsetkami. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż na podstawie złożonej dokumentacji wypłacono E. C. zasiłek chorobowy za okres od 1 marca 2019r. do 25 lipca 2019r. po ustaniu w dniu 28 lutego 2019r. tytułu ubezpieczenia chorobowego wynikającego z zatrudnienia u płatnika składek Szkoły Podstawowej w S.. Świadczenie zostało wypłacone od podstawy wymiaru 6.712,44 zł. Pismem z dnia 2 sierpnia 2019r. płatnik poinformował Oddział o przywróceniu do pracy E. C. od 1 marca 2019r. na mocy ugody sądowej z 26 czerwca 2019r. W związku z tym za okres od 1 do 13 marca 2019r. pracownikowi nie przysługuje zasiłek chorobowy, bo ma prawo do wynagrodzenia za czas choroby, a nadpłata za pozostały okres wynika z różnicy podstaw.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 lipca 2020 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zmienił zaskarżoną decyzję w punkcie 4 (czwartym) w ten sposób, że nie zobowiązuje płatnika składek Szkoły Podstawowej w S. do zwrotu nienależnie wypłaconego E. C. zasiłku chorobowego za okres od 1 marca 2019r. do 25 lipca 2019r. w kwocie 5.360,76 zł (pięć tysięcy trzysta sześćdziesiąt złotych 76/100) oraz do zapłaty odsetek ; zasądził od pozwanego

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na rzecz Szkoły Podstawowej w S. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

E. C. była zatrudniona w Szkole Podstawowej w S.. Płatnik składek rozwiązał z nią umowę o pracę z dniem 28 lutego 2019r. Ubezpieczona odwołała się od rozwiązania umowy o pracę i w toku postępowania sądowego w dniu 26 czerwca 2019r. strony zawarły ugodę, na mocy której ustaliły zgodnie, iż łączący je stosunek pracy zostaje rozwiązany na mocy porozumienia stron z dniem 31 sierpnia 2019r. Pozwany wypłacił E. C. zasiłek chorobowy za okres od 1 marca 2019r. do 25 lipca 2019r. z podstawy wymiaru wynoszącej 6.712,44 zł. Pismem z dnia 2 sierpnia 2019r. płatnik poinformował Oddział o przywróceniu do pracy E. C. od 1 marca 2019r. na mocy ugody sądowej z 26 czerwca 2019r.

W oparciu o poczynione ustalenia , Sąd I instancji uznał, że odwołanie było zasadne.

Sąd Rejonowy wskazał ,że zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. 2019 r., poz. 645 z późn. zm.), zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego.

Sąd I instancji zaznaczył ,że niezdolność do pracy ubezpieczonej była pomiędzy stronami bezsporna , a spornym było, czy płatnika składek obciąża obowiązek zwrotu wypłaconego przez ZUS E. C. zasiłku chorobowego za okres wskazany w decyzji.Sąd wskazał ,że osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu. Zasada ta została wyrażona w treści art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W tym przepisie ustawodawca określił także, co należy rozumieć przez pojęcie kwot nienależnie pobranych świadczeń. Za takie świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części,

jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania oraz świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia. Jeżeli pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami obciąża odpowiednio płatnika składek lub inny podmiot. Przepis art. 84 ust. 6 ustawy systemowej adresowany do płatnika nie stanowi podstawy zobowiązania go do zwrotu kwot świadczeń pobranych przez inne osoby, gdy istnieje możliwość dochodzenia zwrotu od osoby, której świadczenia faktycznie wypłacono. Przepis ten reguluje wyłącznie taką sytuację, w której pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, a jednocześnie nie można stwierdzić odpowiedzialności osoby w myśl art. 84 ust. 1 i 2 ustawy. Organ rentowy ma w takiej sytuacji podstawy do żądania zwrotu nadpłaconych kwot od odpowiedzialnego za zaistnienie takiej sytuacji płatnika, od którego pochodzące nieprawdziwe informacje doprowadziły do wypłacenia nienależnych świadczeń (tak wyrok SA w Krakowie z 18 września 2012 r., III AUa 442/12, Lex nr 1223263). W sytuacji, gdy można żądać od osoby, której wypłacono świadczenie jego zwrotu, wówczas płatnik nie jest do tego zwrotu zobowiązany (tak SN w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 11/13: „płatnik składek nie jest zobowiązany do zwrotu świadczeń nienależnie pobranych przez inne osoby, wówczas gdy obowiązujące przepisy umożliwiają dochodzenie zwrotu od osoby, której świadczenie faktycznie wypłacono”). Powyższy wniosek jest logiczny i oczywisty. Zobowiązaniem do zwrotu w pierwszej kolejności powinien być ten, kto otrzymał nienależne świadczenie, gdyż to on był bezpośrednio bezpodstawnie wzbogacony. Dopiero, gdy nie ma możliwości obciążenia tej osoby obowiązkiem zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia, należy poszukiwać innych zobowiązanych.

Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy Sąd I instancji stwierdził, iż ZUS nie wykazał, aby nie było możliwości zobowiązania E. C. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Pozwany od razu wydał decyzję zobowiązującą płatnika składek do zwrotu świadczenia wypłaconego E. C.. Mając na uwadze powyższe, było to co najmniej przedwczesne. Zdaniem Sądu, brak było podstaw do żądania od płatnika składek zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego, dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił w tym zakresie zaskarżoną decyzję.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o obowiązujący w dacie złożenia odwołania § 9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r. poz.1800).w związku z art.98 kpc.

Apelację od powyższego wyroku złożył pełnomocnik organu rentowego zaskarżając powyższy wyrok w całości.

Rozstrzygnięciu zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego, w szczególności art.84 ust.6 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.) poprzez niewłaściwe zastosowanie i ustalenie, że odwołujący się płatnik składek nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego przez E. C. zasiłku chorobowego.

W treści uzasadnienia wskazano, że z dokumentacji znajdującej się w aktach wynika, że w dniu 15.03.2019 r. w do organu rentowego wpłynęło zaświadczenie płatnika składek Szkoły Podstawowej w S. ul. (...) druk ZUS Z-3 z błędną informacją, że E. C. była zatrudniona u płatnika składek do dnia 28 lutego 2019 r. nie informując o toczącym się postępowaniu przed Sądem Rejonowym w Kutnie IV Wydziałem Pracy sygn. akt IV P 26/19 o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy. O zawartej przed Sądem ugodzie płatnik poinformował dopiero pismem z dnia 02.08.2019 r. W ww. druku Z-3 podpisanym przez dyrektora szkoły płatnik wskazał, że pracownik występuje o wypłatę zasiłku chorobowego za okres od 01.03.2019 r. do 04.03.2019 r. Zatem płatnik miał wiedzę co do wniosku w przedmiocie zamiaru pobierania przez E. C. zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia. Natomiast podczas rozprawy przed sądem w dniu 21.07.2020 r. zeznając dyrektor szkoły, która podpisała ww. druk ZUS Z-3 zeznała, że nie miała wiedzy na temat choroby E. C.. Płatnik składek poprzez zamieszczenie w ww. zaświadczeniu ZUS Z-3 nieprawdziwych danych dotyczących daty rozwiązania stosunku pracy i zbyt późno informując o toczącym

się postępowaniu przed Sądem spowodował wypłatę świadczenia i pobranie przez E. C. nienależnych świadczeń w łącznej kwocie 5 360,76 zł. Pełnomocnik organu rentowego podkreślił, że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt III UZP 7/19 organ rentowy może wybrać płatnika składek jako podmiot zobowiązany do zwrotu świadczenia pobranego nienależnie przez świadczeniobiorcę. Tym samym art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych upoważnia organ rentowy do wyboru płatnika składek jako podmiotu zobowiązanego do zwrotu pobranego nienależnie świadczenia, gdy nie wystąpiono o zwrot do świadczeniobiorcy.

W oparciu o powyższe zarzuty pełnomocnik organu rentowego wniósł o zmianę wyroku w całości i oddalenie odwołania od decyzji z dnia 10.12.2019 r.

W odpowiedzi na apelację, pełnomocnik płatnika składek wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz Szkoły Podstawowej im. S. Szeregów w S. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 374 k.p.c.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego apelujący słusznie podniósł, iż w sprawie doszło do naruszenia art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd nie znajduje racji w rozważaniach Sądu I Instancji i nie może ich przyjąć za poprawne.

Na wstępie rozważań wskazać należy, że zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. Zgodnie zaś z treścią art. 84 ust. 6 ustawy systemowej jeżeli pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami, o których mowa w ust. 1, obciąża odpowiednio płatnika składek lub inny podmiot.

Nie ulega wątpliwości, iż w literaturze przedmiotu i orzecznictwie nie było zgody co do wykładni wskazanego art. 84 ust. 6 ustawy systemowej. Można było odnaleźć poglądy skrajne, wskazujące, że odpowiedzialność w nim zawarta ma charakter obiektywny (R. S., Odpowiedzialność pracodawcy wobec ZUS za wydanie wadliwego świadectwa pracy, Monitor Prawa Pracy 2011 r. Nr 3, s. 133). Przeważający zaś nurt optował jednak za uznaniem, że podstawą odpowiedzialności z art. 84 ust. 6 ustawy jest wina płatnika składek. W tym zakresie dostrzegalna była jednak rozbieżność. Część przedstawicieli doktryny uważała, że pociągnięcie płatnika do odpowiedzialności powiązane zostało z koncepcją deliktową (S. Płażek, Z. Salomon, Zwrot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, Palestra 1988, nr. 8-9, s. 56). W orzecznictwie Sądu Najwyższego pojawiło się odmienne zapatrywanie. W wyroku z dnia 28 stycznia 2015 r., I UK 206/14, wskazano, że omawiana konstrukcja prawna jest podobna do odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Płatnik powinien więc spotkać się z sankcją za niewykonanie lub nienależyte wykonanie swojego obowiązku nałożonego przepisami prawa (w niniejszej sprawie przepisom dotyczącym zgłoszenia wnioskodawczyni do ubezpieczenia), chyba że jest to następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (domniemanie odpowiedzialności, tak jak to przewiduje art. 471 KC). Sąd Najwyższy podkreślił, że płatnik składek jest odpowiedzialny za własne działanie lub zaniechanie jak również za działania i zaniechania osób, z których pomocą zobowiązanie wykonywa, jak również osób, którym wykonanie zobowiązania powierza (art. 474 KC). Przede wszystkim zaś należy uznać, że jest odpowiedzialny za niezachowanie należytej staranności w przekazaniu organowi rentowemu prawdziwych informacji (tak jak to stanowi art. 472 KC). Inaczej mówiąc, przesłanką odpowiedzialności płatnika na podstawie art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest wina płatnika w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu przekazania organowi rentowemu wymaganych informacji, polegająca na niedochowaniu należytej staranności. Niemniej jednak wskazane powyżej wątpliwości interpretacyjne zostały ostatecznie rozwiązane Uchwałą Składu Siedmiu

Sędziów Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt III UZP 7/19. W uzasadnieniu wskazanej uchwały wskazano, że fundamentem obu przepisów jest stan określany jako "pobranie nienależnego świadczenia". Ziszczenie się tej przesłanki uruchamia odpowiedzialność osoby z art. 84 ust. 1 ustawy systemowej, stanowi też warunek obciążenia płatnika składek. W tym ostatnim przypadku uszczuplenie stanu posiadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie jest jednak wystarczające. Prawodawca w art. 84 ust. 6 ustawy systemowej wymaga bowiem dodatkowo, aby został on "spowodowany przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość". W ten sposób doszło do wykrystalizowania się przesłanek pierwszego i drugiego stopnia. Odpowiedzialność osoby z art. 84 ust. 1 ustawy systemowej aktualizuje się w razie pobrania świadczenia nienależnego, w przypadku płatnika składek niezbędne jest również kwalifikowane "spowodowanie pobrania". W tym wypadku między aktywnością płatnika składek polegającą na przekazaniu nieprawdziwych danych (jednak tylko takich, które miały wpływ na prawo lub wysokość świadczenia) a "pobranie nienależnego świadczenia" powinna zaistnieć zależność określona w przepisie jako "spowodowanie". Zaistnienie tak rozumianej przesłanki "drugiego stopnia" sprawia, że możliwe jest obciążenie płatnika składek. W tym miejscu trzeba zwrócić uwagę na odmienny wzorzec odpowiedzialności. Osoba z art. 84 ust. 1 ustawy systemowej jest zobowiązana z racji pobrania świadczenia, które jej się nie należało (w warunkach określonych w art. 84 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy), zaś płatnik składek (inny podmiot) ma wyrównać szkodę wyrządzoną przez spowodowanie wypłacenia świadczenia nienależnego (B. G.: Zwrot nienależnych świadczeń z ubezpieczeń społecznych, (...) 2011, nr 8, s. 29). Nie chodzi tu bynajmniej o szkodę w rozumieniu prawa cywilnego, ale o uszczerbek w funduszach ubezpieczeniowych zarządzanych przez organ rentowy. Po pierwsze, ustawodawca w art. 84 ust. 1 i ust. 6 ustawy skupił uwagę na przesłankach warunkujących odpowiedzialność. W tym zakresie dostrzegalne jest zróżnicowanie sytuacji prawnej osoby, która pobrała nienależne świadczenie i płatnika składek. Po drugie, systematyka przepisów ujawnia, że prawodawca kierował się czynnikiem podmiotowym. Dlatego w art. 84 ust. 1 ustawy systemowej odniósł się do osoby, która pobrała nienależne świadczenie, a w art. 84 ust. 6 ustawy określił sytuację prawną płatnika składek (innego podmiotu). Po trzecie, charakter prawny omawianych przepisów zdradza znaczne odmienności. O ile art. 84 ust. 1 ustawy systemowej oparty został na opcji wydobywczej - co wyraża się obowiązkiem zwrotu, o tyle art. 84 ust. 6 ustawy wzorowany jest na zależności odszkodowawczej, stąd mowa jest o "obciążeniu" obowiązkiem zwrotu. Po czwarte, mimo dbałości o uporządkowanie aspektów podmiotowych i przedmiotowych, ustawodawca nie zdecydował się na udzielenie jakichkolwiek wskazówek, czy też choćby sugestii, co do oczekiwanego sposobu egzekwowania nałożonych obowiązków. Ma to znaczenie, jeśli weźmie się pod uwagę, że odpowiednikiem powinności z art. 84 ust. 1 i ust. 6 ustawy systemowej jest prawo organu rentowego do dochodzenia zwrotu (obciążenia zapłatą) pobranych należności. Realizacja tego uprawnienia nie została w przepisach w żaden sposób uwarunkowana czy tym bardziej ograniczona. Skoro tak, to rozsądne jest przyjęcie, że organowi rentowemu pozostawiono swobodę w wyborze dłużnika. Skoro w art. 84 ust. 1 i ust. 6 ustawy systemowej określono przesłanki odpowiedzialności, bez wskazania rodzaju korelacji zachodzącej między tymi reżimami prawnymi, a w regulacji mającej charakter wyjątku stwierdza się zbiorczo, że organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu (w domyśle od osoby, która pobrała nienależne świadczenie oraz od płatnika składek lub innego podmiotu), to zrozumiałe jest, że organ rentowy może żądać zwrotu nienależnego świadczenia zarówno od osoby z art. 84 ust. 1 ustawy, jak i obciążyć nim podmioty z art. 84 ust. 6 ustawy. Reżimy z art. 84 ust. 1 i ust. 6 ustawy mają charakter niezależny od siebie, a to oznacza, że organ rentowy, jako uprawniony do czynności egzekucyjnych, może wybrać podmiot zobowiązany (trafne jest przy tym spostrzeżenie, że art. 84 ust. 6 ustawy systemowej wzmacnia pozycję organu rentowego - A. J.: Zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego, A. W., Prawo 307, 2009, s. 150-151).

Reasumując, w ocenie Sądu Okręgowego przyjęta przez Sąd Rejonowy argumentacja z całą pewnością nie ma umocowania w obowiązujących przepisach prawa, a tym bardziej ZUS nie musiał wykazywać, że nie było możliwości zobowiązania E. C. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Tym samym art. 84 ust. 6 ustawy systemowej upoważnia organ rentowy do wyboru płatnika składek jako podmiotu zobowiązanego do zwrotu pobranego nienależnego świadczenia w sytuacji, gdy nie wystąpiono o zwrot do świadczeniobiorcy.

Z tych też względów na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego wyroku, w ten sposób, że oddalił odwołanie.

Przewodniczący:

Sędziowie:

S.B.